

2.3.

Preus i salaris

2.3.1. Preus

2.3.2. Salaris

2.3.1. Preus

L'encariment dels preus del petroli i les matèries primeres ha incidit en bona part en la inflació del 3% assolida a finals de l'any 2010. El creixement moderat que s'ha mantingut fins a la primera meitat de l'any s'accelera a causa de l'augment del preu del cru i els cereals. Indirectament, els cereals són la base de molts aliments de primera necessitat i productes de primer ordre per a l'alimentació ramadera (pinso).

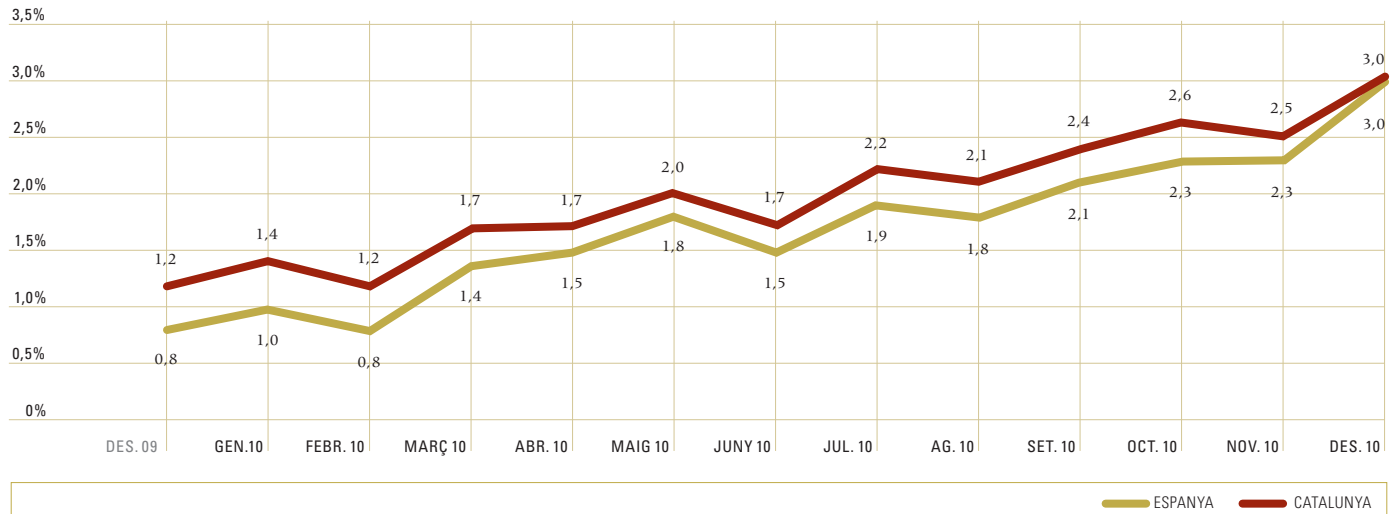
Tanmateix, si es mantenen al marge les tensions dels preus internacionals dels cereals i el petroli, es pot observar com l'increment de l'IVA ha portat a una alça general en l'índex de preus al consum.

La forta inflació en els preus de transport i habitatge incideixen clarament en l'augment del preu de la vida. L'augment dels impostos de les begudes alcohòliques i el tabac –amb la inflació més alta en els darrers dos anys– han fet repuntar l'índex i l'han situat en el grup més alcista de l'any. Tot i així, la mitjana anual de l'índex de preus al consum de l'any 2010 (2%) es manté moderada malgrat el repunt de la segona meitat d'any.

L'any 2009 s'havia acabat amb un nivell inflacionari mínim, conseqüència d'una contracció del consum i, al capdavant, de la difícil situació econòmica que travessava el país. La consciència de crisi es va instal·lar de forma notòria en el comerç, que es va veure obligat a controlar l'evolució dels preus per mantenir en la mesura que pogués el nivell de vendes. En aquest context, doncs, l'any 2010 començava sota el signe de la prudència i així van transcórrer els dos primers mesos, amb taxes de creixement al voltant de l'1%. Cal precisar que la previsió oficial del Govern per a l'IPC de 2010 era, de fet, de l'1%.

Tanmateix, la progressió de l'indicador durant la resta de l'any va canviar radicalment de tendència, i el mes de maig l'IPC ja assolía la cota del 2% a Catalunya (1,8% a Espanya). La pujada dels carburants, amb un pes notable sobre l'indicador de preus, explica en bona part aquesta progressió. A partir de l'abril, l'IPC es va moure amb tendència a l'alça, fins al punt que tant Espanya com Catalunya van acabar l'any 2010 al nivell del 3%, és a dir, un punt per sobre dels objectius marcats per Brussel·les.

GRÀFIC 27 EVOLUCIÓ DE L'IPC A CATALUNYA I ESPANYA

Font: INE. Índex de preus al consum, base 2006. Taxes de variació interanual.

El gràfic següent il·lustra amb molta claredat el comportament de l'IPC durant l'any 2010. La primera dada que crida l'atenció és el fort protagonisme de dos conceptes. D'una banda, les begudes alcohòliques i el tabac, que l'any 2010 van experimentar una nova pujada com a conseqüència dels impostos que graven el consum de les cigarretes. D'altra banda, els transports, que tant a Espanya com a Catalunya experimentaven una pujada del 9,2%, que en bona part es pot atribuir al preu dels carburants. Així, en un primer cop d'ull ja es poden identificar les dues claus que expliquen l'escalada inflacionària de l'any 2010. L'habitatge és el tercer grup que més ha crescut, tot i que en aquest cas en un nivell relativament moderat, entorn del 5,5%.

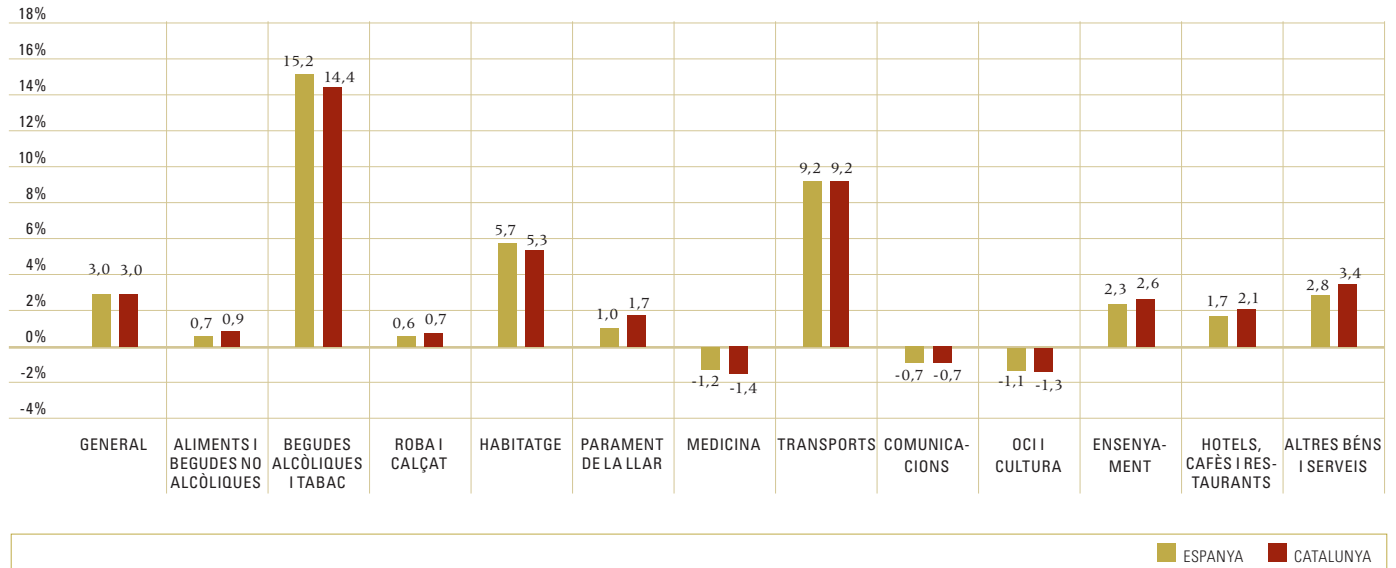
Resulta interessant constatar que no hi ha diferències especialment destacables entre l'evolució dels preus a Catalunya i Espanya. En el cas dels transports, com s'ha vist, la pujada és idèntica. I en el de les begudes alcohòliques i el tabac, la diferència és de només vuit dècimes. La mateixa igualtat –amb alguns petits desequilibris– queda reflectida també a la resta d'indicadors.

El preu de l'habitatge lliure continua experimentant una tendència a la baixa, tant a Catalunya com a Espanya, i es podria dir que en proporcions gairebé idèntiques. En el cas de Catalunya, el retrocés registrat (variació interanual) al tancament de 2010 era del -3,3%, mentre que al conjunt de l'Estat era del -3,5%. Cal afegir que, en tots dos casos, el descens registrat un any enrere havia estat del 6,1% i 6,2% respectivament. Així, doncs, la pèrdua de valor de mercat de l'habitatge continua el seu particular camí a la baixa, tot i que ara amb taxes més moderades.

Aquesta evolució admet, com sempre, diferents lectures. D'una banda, no sembla un indicatiu massa optimista comprovar que l'habitatge –considerat fins fa pocs anys com un valor segur– perd valor. D'altra banda, però, es pot considerar

GRÀFIC 28

ÍNDEX DE PREUS AL CONSUM A ESPANYA I CATALUNYA PER GRUPS DE PRODUCTES, DESEMBRE 2010

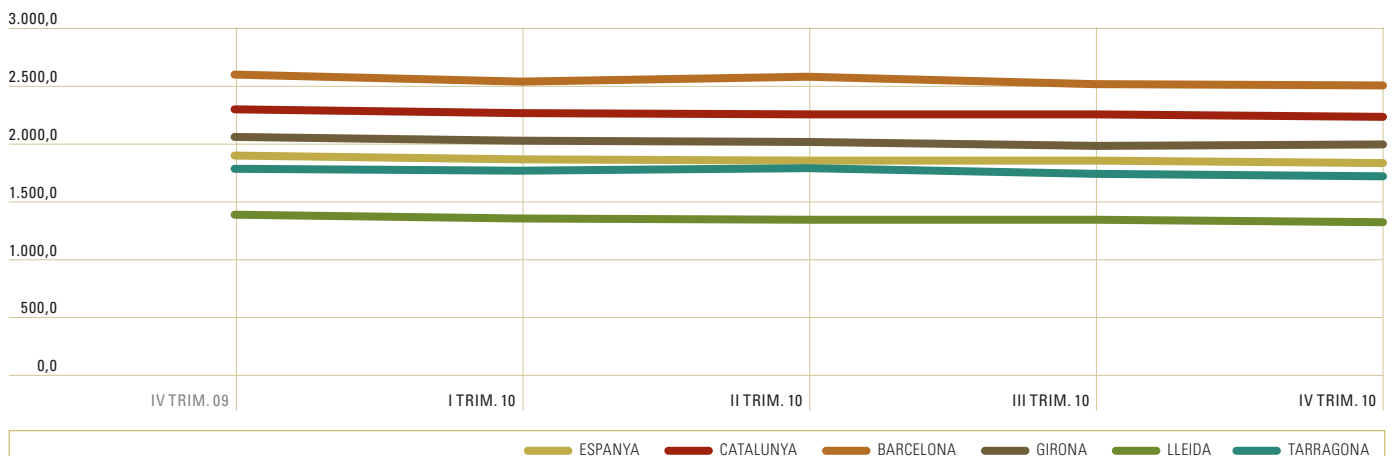
Font: INE. Índex de preus al consum, base 2006. Taxes de variació interanual.

en sentit positiu com a part d'un procés de normalització del mercat immobiliari, que continua reflectint moviments a la baixa a la recerca d'un preu realment ajustat a la situació del mercat. Des d'aquest segon punt de vista, cal dir que els descensos són molt més moderats a mesura que passa el temps, fet que es podria considerar com un símptoma de normalitat.

Destaca especialment el comportament dels preus a la demarcació de Barcelona, que és la que aglutina la part més important del mercat immobiliari català. En aquesta àrea, el descens dels preus era superior al 6% a finals de 2009, mentre que ara ha estat del -3,18%.

GRÀFIC 29

EVOLUCIÓ DEL PREU DE L'HABITATGE LLIURE A ESPANYA I CATALUNYA, VALORS ABSOLUTS

Font: Ministeri de l'Habitatge. Estudis i estadístiques. Preus. M²

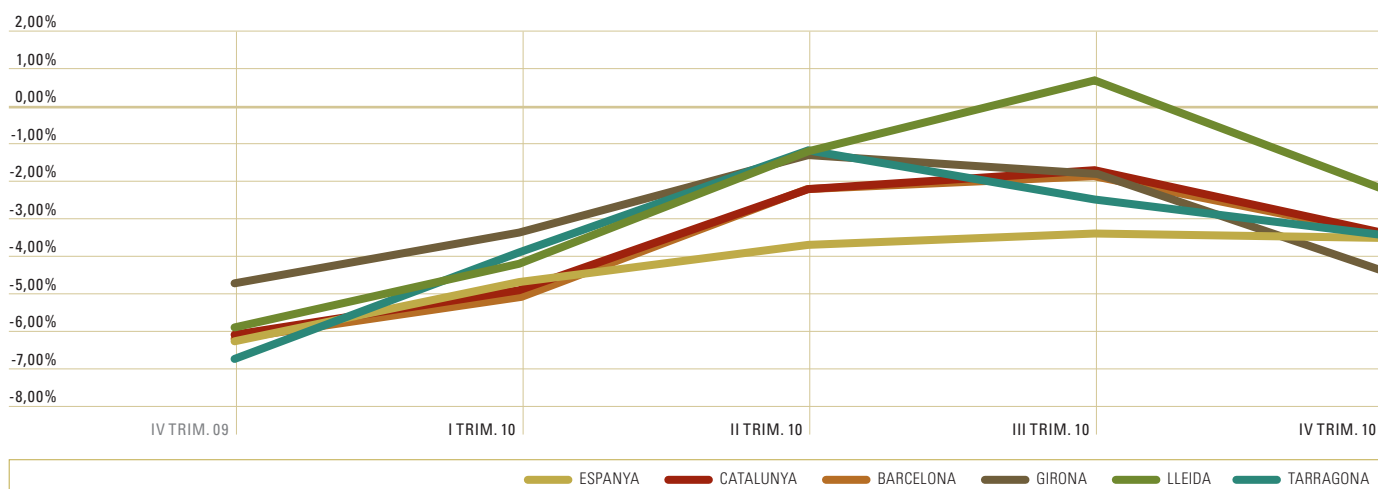
Com a complement del gràfic anterior, era necessari analitzar l'evolució dels preus trimestre a trimestre, i posar-los en relació amb la taxa interanual en cadascun dels quatre períodes.

Des d'aquesta nova perspectiva, el gràfic següent pot donar una primera impressió esbiaixada, ja que la corba del tercer trimestre sembla reflectir una recuperació destacable dels preus, seguida d'una posterior davallada. Ara bé, cal tenir en compte que aquesta línia es refereix a la demarcació de Lleida, que no resulta del tot significativa en termes globals. Es tracta, òbviament, d'una dada important des del punt de vista de l'anàlisi local, però no tant en el còmput general dels habitatges i, per tant, tampoc en l'anàlisi global del mercat.

La línia que transcorre per la part baixa del gràfic, en canvi, resulta més significativa. És la que simbolitza l'evolució dels preus de l'habitatge lliure al conjunt de l'Estat i, com es pot apreciar, segueix una evolució progressiva des del -6% fins al -3,5%.

La línia de Catalunya, per la seva banda, transita a mig camí entre ambdues. Sense resultar tan cridanera com la tendència de Lleida, sí s'aprecia una recuperació significativa durant els dos primers trimestres de 2010, que es modera el tercer trimestre i que acaba caient lleument el quart i últim trimestre. Finalment, els preus de l'habitatge lliure a Catalunya inverteixen la tendència en gairebé tres punts percentuals, passant del nivell ja comentat de finals de 2009 (-6,1%) fins a un esperançador -3,3%.

GRÀFIC 30 EVOLUCIÓ DEL PREU DE L'HABITATGE LLIURE A ESPANYA I CATALUNYA, VARIACIONS PERCENTUALS INTERANUALS

Font: Ministeri de l'Habitatge. Estudis i estadístiques. Preus.

2.3.2. Salaris

Durant l'any 2010, l'increment salarial dels convenis pactats fins a desembre de 2010 a Catalunya (1,5%) ha estat inferior que l'any anterior, encara que se situa per sobre de l'augment pactat en els convenis col·lectius (1,37%). Aquesta reducció continua distanciant el poder adquisitiu del col·lectiu treballador assalariat a l'IPC, que assoleix el 3% el desembre de 2010, un punt i mig més que l'increment salarial mitjà. És a dir, l'augment salarial dels convenis representa el 50% de la pujada de l'IPC, amb la conseqüent pèrdua de poder adquisitiu.

L'evolució del mercat laboral i l'acord per a la moderació dels augments salarials assolits el mes de febrer expliquen part d'aquesta situació, encara que en el context actual, caracteritzat pel repunt de la inflació provocada per la volatilitat del preu del petroli, empitjora l'economia de moltes més famílies i situa en un punt crític les que tenen rendes baixes.

Quan es comparen les dades del quart trimestre del 2010 en relació amb les xifres del mateix trimestre del 2009, s'observa que els costos laborals a Espanya s'incrementen un 1,33%, mentre que a Catalunya ho fan un 2,97%. Aquest augment s'explica pel comportament més alcista del component salarial extraordinari, ja que ha crescut un 13%. Per altra banda, el País Basc continua ocupant la primera posició en costos laborals per hora, com porta fent-ho ininterrompudament en els darrers deu trimestres, a bona distància de la segona i tercera posició, ocupades per Navarra i Madrid respectivament. Catalunya, que es troba en quarta posició, repunta l'últim trimestre a 16,28%, mentre que Canàries continua tenint el cost laboral més baix d'Espanya.

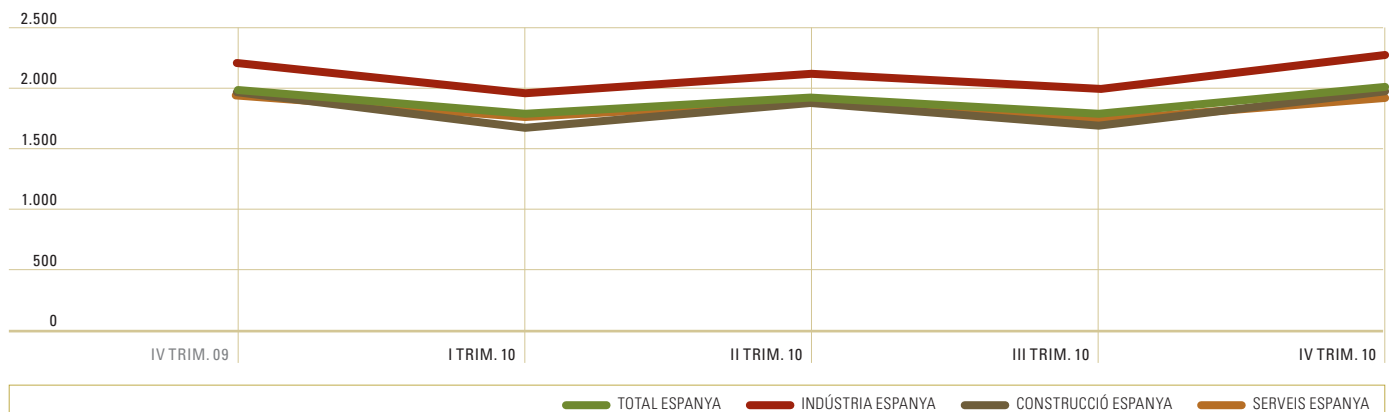
Els costos totals per persona treballadora experimenten un lleuger augment a Catalunya el quart trimestre del 2010 en relació amb el mateix trimestre del 2009: els costos laborals per hora se situen en l'1,03% i els costos laborals totals en l'1,11%. Aquesta evolució la provoca en gran part la destrucció intensa dels llocs de treball dels estrats baixos del sector de la construcció i la reducció de l'ocupació temporal. Tot i així, l'augment del cost salarial durant l'any 2010 ha estat molt inferior als augments que s'han produït en tota la dècada, i el creixement fins i tot ha estat per sota de la inflació.

A Espanya, durant aquest 2010 els salaris s'han mantingut pràcticament igual respecte a l'any 2009: només han baixat 3 cèntims i s'han establert per tant en els 1.992,9 euros. A Catalunya, en canvi, han augmentat un 1,1%. En valors absoluts, l'augment català ha estat de 24 euros, amb una xifra total de 2.143,4 el mes de desembre de 2010.

Per sectors, l'industrial que és el que té els costos laborals més alts, ha crescut tant a Espanya com a Catalunya. En valors absoluts, a Espanya els costos salarials se situen a finals de l'exercici en 2.277,3 euros mentre que l'índex català és superior i arriba als 2.501,3 euros.

Pel que fa a la construcció, la situació varia si es mira la mitjana espanyola o la catalana. Si bé a Espanya els costos salarials han crescut lleugerament i han passat de 1.957,6 a 1.969,9 euros, a Catalunya la tendència ha estat decreixent en 32 euros. El salari d'aquest sector a finals de 2010 era de 2.224 euros. L'evolució tampoc coincideix en l'àmbit dels serveis. A l'Estat espanyol el cost salarial ha disminuït en 14 euros, mentre que a Catalunya s'ha registrat un creixement de fins a 34 euros en relació amb el desembre de 2009.

GRÀFIC 31 EVOLUCIÓ DELS COSTOS SALARIALS TOTALS PER PERSONA TREBALLADORA

Font: Idescat. Costos laborals per persona treballadora i mes, per sectors d'activitat i components. Cost salarial. Euros.

El cost laboral per hora continua la tendència a l'alça dels darrers anys, tot i que el creixement del 2010 és de 0,20 euros. Així, a Espanya es passa de 15,02 euros el darrer trimestre del 2009 a 15,22 euros en el mateix període del 2010. A Catalunya el creixement és superior a la mitjana espanyola amb un increment suau de 0,47 euros. Canàries i Extremadura són les dues comunitats que han mantingut els costos més baixos de tot l'Estat espanyol, amb valors entre els 12 i els 13 euros. Cal destacar que un total de sis regions espanyoles han vist com els costos laborals per hora s'han reduït d'un any a l'altre.

TAULA 13
EVOLUCIÓ DELS COSTOS LABORALS PER HORA, VALORS ABSOLUTS

VALOR ABSOLUT	IV TRIM. 09		I TRIM. 10		II TRIM. 10		III TRIM. 10		IV TRIM. 10	
Nacional	15,02	13	13,17	14	14,24	13	14,17	14	15,22	12
Andalusia	14,21	6	12,23	9	13,24	8	12,80	7	13,98	6
Aragó	14,96	12	12,51	11	14,07	12	13,77	12	15,24	13
Astúries	15,87	15	13,09	13	14,92	14	14,12	13	15,55	14
Balears	14,74	11	12,52	12	12,71	6	12,12	3	15,01	11
Canàries	12,18	1	10,76	1	11,58	1	11,29	1	12,13	1
Cantabria	14,33	7	11,88	6	12,95	7	13,14	8	14,50	9
Castella-La Manxa	14,53	10	12,23	9	13,30	9	13,30	9	14,31	7
Castella i Lleó	13,39	5	11,63	4	12,55	5	12,20	5	13,51	3
Catalunya	15,81	14	13,92	15	15,73	16	15,36	15	16,28	15
Comunitat Valenciana	13,23	4	11,97	7	12,48	4	12,78	6	13,64	4
Extremadura	13,16	3	11,12	2	12,22	2	11,74	2	12,79	2
Galícia	13,06	2	11,39	3	12,29	3	12,12	3	13,86	5
Madrid	16,65	16	15,25	17	16,01	17	16,13	17	16,88	16
Múrcia	14,36	8	12,02	8	13,33	10	13,47	10	14,31	7
Navarra	16,65	16	13,99	16	15,29	15	15,89	16	17,14	17
País Basc	18,36	18	15,91	18	16,83	18	19,05	18	18,65	18
La Rioja	14,51	9	11,86	5	14,03	11	13,59	11	14,91	10

Font: INE. Enquesta trimestral de costos laborals. Cost salarial total per hora.

TAULA 14
RELACIÓ ENTRE L'INCREMENT DELS COSTOS LABORALS I LA INFLACIÓ A ESPANYA I CATALUNYA

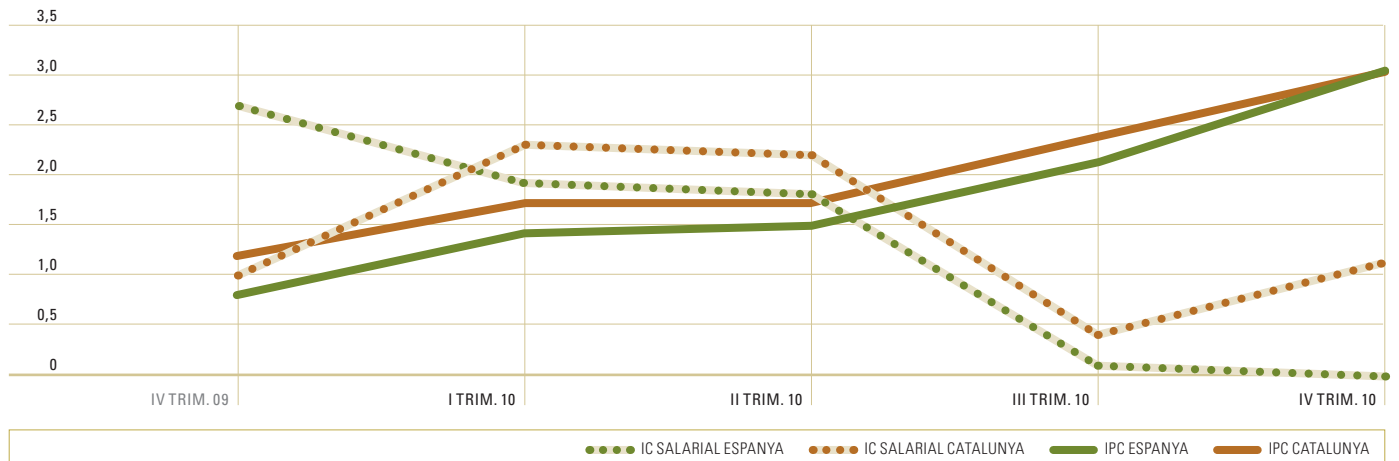
VALOR ABSOLUT	IV TRIM. 09	I TRIM. 10	II TRIM. 10	III TRIM. 10	IV TRIM. 10
ICL Espanya	2,5	1,0	1,2	-0,3	-0,3
ICL Catalunya	1,4	0,7	1,2	0,3	0,3
IC salarial Espanya	2,7	1,9	1,8	0,1	0,0
IC salarial Catalunya	1,0	2,3	2,2	0,4	1,1
IPC Espanya	0,8	1,4	1,5	2,1	3,0
IPC Catalunya	1,2	1,7	1,7	2,4	3,0

Font: INE. Enquesta trimestral de costos laborals. Cost salarial. Taxa variació interanual. INE. Índex de preus al consum. Bases 2001 i 2006. Taxes de variació interanual.

El següent gràfic mostra l'evolució dels costos salarials i els de l'índex de preus al consum d'Espanya i Catalunya. Com es pot apreciar, el comportament és tendencialment oposat: les variacions de l'IPC mostren una tendència creixent durant tot l'any, mentre que els costos salarials presenten una tendència decreixent. Només es produeix una variació dels costos salarials de signe positiu a Catalunya el quart trimestre. El resultat és clar a finals d'any: els treballadors i les treballadores pateixen una pèrdua de poder adquisitiu de 3 punts percentuals a Espanya i d'1,9 punts percentuals a Catalunya.

GRÀFIC 32

RELACIÓ ENTRE L'INCREMENT DELS COSTOS SALARIALS I LA INFLACIÓ A ESPANYA I CATALUNYA

Font: INE. Enquesta trimestral de costos laborals. Cost salarial. Taxa de variació interanual. INE. Índex de preus al consum. Bases 2001 i 2006. Taxes de variació interanual.

La crisi es deixa notar novament pel que fa als augments salarials, que han estat notablement inferiors als de l'any passat. A Catalunya ha disminuït el nombre de persones treballadores cobertes per convenis col·lectius i la xifra ha passat dels gairebé dos milions l'any 2009 a 1.714.713 el 2010. A l'Estat la davallada és d'unes 600.000 persones.

Una de les possibles causes de la pèrdua del poder adquisitiu de les persones treballadores es troba en el descens del percentatge del col·lectiu treballador cobert per la negociació col·lectiva. Si es compara el valor del quart trimestre de 2010 amb relació al quart trimestre de 2009, es pot observar que en el cas d'Espanya, el nombre de persones treballadores ocupades el quart trimestre de 2009 era de 18.645.900 i el quart trimestre de 2010 aquesta xifra havia disminuït a 18.408.200.

En aquest mateix període el nombre de persones treballadores amb conveni era de 8.675.700 i 7.226.700 respectivament. Això correspon a un percentatge de cobertura del 46,53% el quart trimestre de 2009 i del 39,25% el 2010, el que suposa un decrement de 7,28 punts percentuals.

Pel que fa a Catalunya, i tal com es pot apreciar a l'apartat 3.2. –que correspon a la negociació col·lectiva–, a la taula de cobertura de la negociació col·lectiva, el quart trimestre de 2009 presentava un valor del 62,59% i el 2010 el valor era del 54,72%, amb un decrement de 7,87 punts percentuals.

En la taula següent destaca també que, tant a Catalunya com a Espanya, els majors increments salarials es concentren en el sector de la construcció, tal com va passar el 2009. Val a dir però, que en comparació amb l'any passat, els increments representen gairebé la meitat dels que es van produir durant el 2009. Per exemple, a Catalunya l'any 2009 l'augment va ser de 2,47 punts mentre que el 2010 ha estat només d'1,37 punts.

TAULA 15
CONVENIS COL·LECTIUS A ESPANYA I CATALUNYA

	CONVENIS COL·LECTIUS		TREBALLADORS AFECTATS		AUGMENT SALARIAL	
	ESPANYA	CATALUNYA	ESPANYA	CATALUNYA	ESPANYA	CATALUNYA
Agrari	52	7	559.354	10.502	1,36	1,22
Indústria	937	299	1.732.038	488.248	1,09	1,42
Construcció	81	10	1.098.803	275.391	1,50	1,86
Serveis	1.906	541	3.836.585	940.572	1,37	1,20
Total	2.976	857	7.226.780	1.714.713	1,32	1,37

Font: www.mtas.es. i Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya. Dades acumulades. Total de convenis.

També es pot afegir que la participació de les rendes de les persones treballadores al PIB (aquestes dades es mostren a l'apartat 2.2.1. Composició del creixement del PIB real a Espanya, òptica de les rendes), presenta una evolució decreixent en valors absoluts en els cinc períodes considerats i passa de 128.546 a 126.546 milions d'euros, el que suposa una reducció del -1,67%.

L'excedent brut empresarial en el mateix període passa de 114.225 a 119.145, una xifra que suposa un increment de 4,12% en valors absoluts i un canvi en la participació respecte al PIB del 43,59% al 44,48%. La variació global del PIB és del 2,03%, i és important ressenyar que l'altre component del PIB en l'òptica de l'oferta, els impostos nets sobre la producció i importacions, s'ha incrementat un 14,1%. És a dir, l'únic component que té un decreixement en la participació respecte al PIB, en aquest període, és la remuneració de les persones assalariades.